

УДК 811.133.1'28

О. С. Палькевич

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЛЬ ФРАНСУА ДЕ МАЛЕРБА У ЗАПОЧАТКУВАННІ НОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ У ФРАНЦІЇ

Розглянуто поняття мовного пуризму у співвідношенні з французькою національною лінгвістичною традицією, виділено два типи пуризму: реактивний та трансформаційний, та названо їх представників А. Етьєнна та Ф. де Малерба. Вивчено історичні, соціально-політичні, філософські й культурні передумови впровадження мовної реформи у Франції XVII ст. Доведено, що Малерб виступив як виразник соціальних потреб мови і його трансформаційний пуризм був соціально й культурно зумовлений. Встановлено, що він започаткував нову національну лінгвістичну традицію у Франції, яка полягає в регулюванні французької мови як цементуючої основи національної єдності.

Ключові слова: лінгвістична традиція, мовний пуризм, нормалізація, нормативна (прескриптивна) норма, узус, реформа, Малерб, bon usage.

Палькевич Е. С. Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара. **РОЛЬ ФРАНСУА ДЕ МАЛЕРБА В УСТАНОВЛЕНИИ НОВОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ ВО ФРАНЦИИ**

Рассмотрено понятие языкового пуризма в соотношении с французской национальной лингвистической традицией, выделены два типа пуризма: реактивный и трансформационный, и названы их представители А. Етьенн и Ф. де Малерб. Изучены исторические, социально-политические, философские и культурные предпосылки внедрения языковой реформы во Франции XVII ст. Доказано, что Ф. де Малерб выступил как выразитель социальных потребностей языка и его трансформационный пуризм был социально и культурно предопределен. Установлено, что он положил начало новой национальной лингвистической традиции во Франции, которая заключается в регулировании французского языка как цементирующей основы национального единства.

Ключевые слова: лингвистическая традиция, языковой пуризм, нормализация, нормативная (прескриптивная) норма, узус, реформа, Малерб, bon usage.

Pal'kevych O. S. Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. **ROLE OF FRANÇOIS DE MALHERBE IN INTRODUCTION OF NEW NATIONAL LINGUISTIC TRADITION IN FRANCE**

The object of investigation in the article is linguistic activity of François de Malherbe and the subject of the investigation is his role and influence on foundation of new French language tradition. The relevance of the investigation determined by the fact that new approaches to investigation of language standard, is perspective and on time in the world linguistics.

Political and economical integrity of France in XVII century require definite language politics. French language before this century does not only separate from Latin into independent formation but has official status of language of king's administration and receives further development in previous period. Literature language was satiated with borrowings from ancient languages and Italian and it was necessary to control their influences. This control started by Henri Estienne, representative of «reactive» purism, which appears as reaction on occupation of linguistic territory of the country. François de Malherbe identifies purism as «transformative» mean because France needs definite new language theories. His purist reform was modern as France of that period has necessary historical, socio-political, philosophical and cultural preconditions to introduction of new doctrine and French language became first alive language of Europe. It is obvious that Malherb began the tradition of reglementation of french language as concrete basis of national union that exists up to now.

Key words: linguistic tradition, language purism, normalization, reform, Malherbe, bon usage.

Національна лінгвістична традиція у Франції полягає в позиціонуванні французької мови в якості єдиного мовного варіанта в країні, у забезпеченні її словникової чистоти, «не забрудненості» та збереженні її первозданного потенціалу,

тобто у впровадженні політики мовного регулювання як об'єднуючого елемента французької нації. Така мовна політика є офіційною і широко пропагованою з боку централізованого державного апарату.

Історія мовного регулювання у Франції нараховує щонайменше п'ять століть, бо бере свій початок у період становлення національної держави у Франції в XVII столітті. Валентина Бурбело зазначає, що «XVII сторіччя є початком нової епохи в розвитку французької словесності, класичною добою сучасної французької мови і літератури», та вказує на формування в цей період «нових засад валоризації мовленнєвої діяльності та популяризації її рефлексії» [1, с. 7]. На наш погляд, розвиток французької словесності в XVII столітті починається з упровадження пуристичної доктрини Франсуа де Малерба, сформульованої ним у переписці з друзями та, особливо, в «Коментарі до Депорта» («*Commentaire sur Desportes*») у 1606 р. Більш того, ми вважаємо, що саме його мовна нормалізація в умовах «нової суспільно-культурної моделі» [Там само, с. 7], яка складається в XVII сторіччі, закладає основи національної лінгвістичної традиції у Франції.

Загальновідомо, що Ф. де Малерб є реформатором французької мови. При цьому він не є автором конкретного лінгвістичного трактату. Більш того, як про це свідчить видатний історик французької мови Фердінанд Брюно, він ніколи навіть не хотів писати «догматичний трактат» [8, с. 5]. Вище зазначений «Коментар до Депорта» – це його нотатки на полях одного з екземплярів книги поезій послідовника Пляяди, поета другої половини XVI ст. Філіпа Депорта. Попри це, канадські дослідники французької мови й культури Ж.-Б. Надо й Ж. Барлоу вважають, що «дуже мало індивідів так сильно вплинуло, як Малерб, на погляд усього народу на свою мову» й пропонують називати французьку мову не мовою Мольєра, як це зазвичай заведено, а саме мовою Малерба [17, с. 80] (усі цитати подаються в нашому перекладі. – *О. П.*). Ф. Брюно зазначає, говорячи про Францію: «він мав в історії нашої літератури величезне значення й такий вплив на нашу мову, який ми не зможемо не визнати» [8, с. 5]. А Ніколя Буало прославляє його прищестя, сказавши в 131 строфі «Поетичного мистецтва» своє відоме «Аж ось прийшов Малерб...» («*Enfin Malherbe vint...*») [20].

В історії французької мови Ф. де Малерб залишився перш за все як автор мовного пуризму, який визначається як «ставлення, згідно з яким використання мови повинно підпорядковуватись ідеальній нормі, яка має на меті надавати перевагу так званому “чистому” використанню» [2]. В цьому зв'язку Ф. Брюно зазначає, що «мало було людей більш здатних очолити цей рух, ніж він» [9, с. 2]. Вважається, що саме Ф. де Малерб запропонував ідеалізоване, обов'язкове вживання мовних одиниць, яке було зафіксоване в класичний період розвитку французької мови. Сам Ф. де Малерб не говорить про встановлення мовної норми. Наближене до цього поняття «*bon usage*», яке Ігор Ласка перекладає як «правильний узус» [3, с. 87], з'являється саме з-під його пера, але, як відомо, пов'язується з іменем його учня й послідовника Жана-Клода Фабра де Вожля. І саме Фабра де Вожля разом з Морісом Гревісом, автором дескриптивної граматики (яку він не випадково називає «*Le bon usage*», 1936 р.) часто відносять до стовпів сучасної французької кодифікації.

Розповсюджене Ф. де Вожля з 1647 року поняття «*bon usage*», а також основні застави малербських зауважень вже доволі ґрунтовно вивчено. Ф. Брюно створив солідну базу дослідження, детально проаналізувавши як суть і процес народження, так і фактори успіху запропонованих реформ, місце їх упровадження, персоналії, умови тієї епохи [8; 9]. Рене Фромилаг розкрив зміст малербської доктрини та її місце в еволюції французької поезії того часу, висвітлив моральну сторону особистості Малерба, вплив, який на нього зробили різні літературні кола [12].

Але й досі в багатьох лінгвістів, на жаль лише іноземних, не вщухає інтерес до «*bon usage*». Буквально нещодавно (2013 р) у Франції вийшла наукова збірка під назвою «*Bon usage et variation sociolinguistique. Perspectives sociolinguistiques et traditions nationales*», в якій зібрані статті 28 дослідників з Франції, США, Великобританії, Польщі, Швейцарії, Бельгії, Голландії [7]. У збірці аналізується, якою мірою «*bon usage*» є типово французький концепт і як подібні ідеї, термінологія й моделі приживаються в інших національних традиціях. Також на основі цього поняття розглядається процес переходу від узусу до «правильного узусу», тобто від об'єктивної норми, яка передбачає присутність різних статистично переважаючих варіантів мовного вжитку, до прескриптивної (аксіологічної) норми. І тому робиться наукова розвідка цих різних варіантів, які існували у Франції XVII ст., з точки зору їх можливості перейти до «*bon usage*» та вивчення пропозицій різних реформаторів, сучасників Вожля й Малерба: їх попередників (А. Етьєнна, Л. Мегре), послідовників (більш суворого пуриста Д. Буура, більш відкритого до діахронічних впливів на явище «*bon usage*» Ж. Менажа), їх критиків (Ля Мота Ле Вале, Камю) та інших.

У сучасному вітчизняному мовознавстві французький «правильний узус» майже не вивчається, але відзначимо дослідника французького перекладознавства І. Ласку, який аналізує творчість Ф. де Малерба й Ф. де Вожля з точки зору їх впливу на становлення нового стилю перекладу у Франції середини XVII сторіччя, а також порівнює певні постулати автора «Ремарок» з поглядами на правильне мовне вживання його сучасників [3, с. 75–77, 87–93].

Отже, **об'єктом** нашого дослідження в цій статті буде лінгвістична діяльність Ф. де Малерба, а **предметом** дослідження – його роль та значення у становленні нової французької мовної традиції. **Актуальність** дослідження зумовлена, по-перше, тим фактом, що нові підходи до дослідження мовної норми, особливо норми нормативної (прескриптивної), яку, безперечно, впроваджує мовний пуризм, є перспективними й своєчасними в світовій лінгвістиці, а по-друге, тим, що творчість Ф. Малерба є не справедливо забутою сучасними дослідниками, на відміну від внеску інших реформаторів його часу.

Згідно з Пітером Берком, існує дві гіпотези, які стосуються взаємозв'язку між пуризмом як феноменом і пуристами: перша передбачає, що пуризм породжує пуристів, а друга, навпаки, стверджує, що пуристи породжують пуризм [10]. Якщо Ф. де Малерб й інші пуристи, не дивлячись на особисті визначні якості, є виразниками соціальних потреб мови, то таке пояснення явища пуризму буде грати на користь першої гіпотези П. Берка. Щоб це з'ясувати, а також для досягнення нашої головної **мети** – визначення ролі Ф. де Малерба як нормалізатора французької літературної мови – необхідно вирішити наступні **завдання**: 1) встановити історичні, соціально-політичні, філософські й культурні передумови пуризму у Франції в XVII сторіччі; 2) визначити його лінгвістичну доцільність та встановити, чи був він закономірним етапом еволюції літературної мови; 3) співвіднести бачення пуризму Ф. де Малербом з мовним досвідом й осмисленням французької мови усіма членами цього мовного співтовариства Франції тієї епохи.

Франція XVII сторіччя – це впливова європейська держава, яка здолала наслідки внутрішніх суперечок попередніх часів і набула нового політичного обличчя – абсолютизму, тобто ототожнення держави з верховною владою, з монархом, влада якого не повинна ніким і нічим обмежуватися. Генріх IV, який поклав край релігійним війнам у Франції виданням в 1598 р. Нантського едикту, зміцнює авторитет короля. Він продовжує почату Франциском I централізацію влади, яка зростає протягом правління Людовіка XIII й сягне свого апогею за часів Людовіка XIV. Королі домагаються повного контролю над усіма провінціями, володіють

монополюючи правом на видання законів, обов'язкових для всієї держави, включаючи закони про податки і військову службу. Саме у Франції принципи абсолютної монархії знаходять своє найбільш повне здійснення. Соціальні ролі в суспільстві чітко розподіляються: політична влада належить аристократам, королівським придворним, а економічна – буржуазії, але всі й усе підпорядковуються монарху. Так, у цей період Франція стає уніфікованою, політично сформованою країною з чіткою соціальною ієрархією.

Об'єднання країни створює сприятливі умови для її економічного розвитку. Державне втручання в економіку Франції в XVII сторіччі досягає найбільшої сили. Генеральний контролер фінансів Короля-Сонця Ж. Кольбер наповнює казну шляхом введення системи протекціоністських заходів для забезпечення активного розвитку торгівлі. Основними каналами нагромадження капіталу стають також державні позики (система державного боргу) та податкова система (впроваджена М. Сюллі ще за часів Генріха IV). Той факт, що за чисельністю населення (близько 15 млн.) Франція не знає рівних собі у Західній Європі того часу, свідчить про її фінансову потужність. Політична й економічна уніфікація країни робить її справді впливовою державою.

Політична й економічна цілісність вимагають відповідної мовної політики. Тим паче, що французька мова до початку XVII сторіччя вже не тільки однозначно відокремлюється від латини в самостійне утворення, набуває офіційного статусу мови королівської адміністрації (завдяки едикту Вілле-Котре («*Ordonnance de Villiers-Cotterêt*») 1539 року, підписаному королем Франциском I), а й зазнає великого розвитку у попередній період. Збагачення мови здійснюється завдяки інтенсивній словотвірчій діяльності поетів, письменників і філологів XVI сторіччя, а також появи численних запозичень з інших мов. Йдеться про такі постаті, як Ж. Кальвін, релігійний реформатор XVI сторіччя, М. Монтень, відомий філософ й есеїст, реформатори мови та граматики Ш. де Бовель, Ж. Торі, Ж. Пелетьє дю Ман, Дж. Пальсграв, Л. Мегре, титан Відродження, блискучий письменник і вчений Ф. Рабле, поет П. Фабрі, а також, безперечно, поети «Плеяди» (Ронсар, дю Белле, де Баїф, Дора, Белло, де Тіар і Жодель) та їх послідовники. В опублікованому в 1549 році трактаті «Захист і звеличення французької мови» (так званому маніфесті «Плеяди») Ж. дю Белле формулює теоретичні засади групи, серед яких використання міфологічної образності, неологізмів і лексичних запозичень, збагачення синтаксису зворотами, характерними для латинської та грецької мов [14, р. 58].

Але це стосується лише мови літературної, яка є мовою певної соціолінгвістичної групи, а саме – аристократії, але існує й «вульгарна мова», як каже Ф. Брюно [8], мова широкого загалу буржуазії і народу. Тобто у Франції на початку XVII сторіччя існує соціолінгвістична ієрархізація мови.

Крім того, не дивлячись на те, що «Плеяда» (й інші діячі) здійснила колосальний вплив на затвердження французької мови як основної мови літератури й науки (особливо медицини, математики, філософії та історії), їх бажання звільнити французьку мову від давніх мов (грецької й латинської) мало дещо зворотній вплив. Як зазначає К. Ажеж, результатом збагачення словника стало «збільшення його підпорядкування цим мовам у тому сенсі, що саме грецька та латинська мови слугували основою для створення наукових неологізмів» [13, р. 59]. Це стосується також і запозичень, більшість з яких було зроблено саме з давніх мов чи з італійської, яка набула широкого розповсюдження при дворі Катерини де Медичі й Генріха III. Саме тому постає необхідність боротьби проти засилля цих впливів на французьку мову. Її починає Анрі Етьєнн у своєму «Трактаті про відповідність французької мови грецькій» 1561 року (*Traité de la conformité du langage français avec le grec*), наполягаючи, що французька є найкращою з сучасних мов і вищою

навіть за латину, а в «Двох діалогах про нову італіанізовану французьку мову» 1578 року (*Deux Dialogues du nouveau langage françois italianisé*) виступає проти вторгнення в неї італійських слів [10]. Крім «італіанізмів» А. Етьєнн бореться проти латинізмів, архаїзмів, діалектизмів і технічних термінів з метою «підтримати чистоту французької мови» (*«maintenir la pureté de la langue française»*) [16] і, звичайно, є пуристом і попередником Ф. де Малерба в питаннях очищення словника французької мови.

Виходячи з того, що зв'язок історії мови з суспільною історією країни є аксіомою сучасної лінгвістики, підсумуємо наступне: створення передумов нової державності (абсолютної монархії) у Франції на початку XVII сторіччя та її повне затвердження вже в середині століття, яке спричинило її політичну й економічну уніфікацію, чітку соціальну ієрархізацію суспільства, з одного боку, та посилило соціолінгвістичну ієрархізацію французького узусу, з іншого, потребувало мовної реформи. І ця мовна реформа повинна була очистити французьку мову від надлишків попереднього сторіччя, яке М. Ушон визначає як *cornucopia*, риг достатку [Ibid., p. 173], і встановити нову мовну норму, новий ідеал. Цим ідеалом стає мовний пуризм Ф. де Малерба, який вимагає від мови чистоти, ясності й здорового глузду. Пуризм, як правило, розглядається як найбільш радикальна форма унормування мови, «наднорма» (*la surnorme*) [13, p. 65], бо йдеться не лише про виявлення й стандартизацію зразкових норм, а й про обов'язкове видалення з ужитку певних узусів (тобто існуючих загальноприйнятих реалізацій мови) і нав'язування, як каже Ж. Гармаді, певного «естетичного ідеалу» [Ibid., p. 19]. Наведені вище факти свідчать про необхідність запровадження пуризму у Франції початку XVII сторіччя, бо відомо, що потреба в пуризмі виникає саме в періоди, коли відбуваються кардинальні трансформації суспільства, і що він базується не лише на суто мовних чи літературних міркуваннях. До того ж нормалізація – це тривалий процес, пуризм – більш предметний і дієвий її прояв, бо зазвичай він бореться з конкретними мовними явищами, які «забруднюють» мову і від яких він намагається її очистити: іншомовними запозиченнями, неологізмами, архаїзмами, діалектизмами, просторічними елементами («низькими словами»). Як було зазначено, Франція Малерба потребує реформи, а реформа передбачає «суттєві зміни в механізмі діяльності об'єкта ... зміну основних принципів, які ведуть до принципово нового результату...». На відміну від «удосконалення» чи «модернізації» реформа виступає як механізм *корінного перелому* сталих процесів, традицій тощо» [5].

Спробуємо з'ясувати природу малербського пуризму. Він може бути, як у А. Етьєнна, реакцією на «вторгнення» іноземних та діалектних слів у творчість поетів «Плеяди». Такий пуризм П. Берк називає «реактивним» (*purisme de réaction*) і пояснює, що в такому разі пуристи захищають «лінгвістичну територію» [10] країни як частину її культурного простору. Але треба пригадати, що причини негативної реакції на надмірність запозичень з італійської мови в А. Етьєнна та Ф. де Малерба різні. Перший був італофобом у зв'язку з його релігійними переконаннями: кальвініст Етьєнн ненавидів антигугенотську політику Катерини де Медичі. Таке ставлення до королеви й королівського двору він поширив і на її пристрасть до усього італійського. Як зазначає П. Берк, А. Етьєнн був прикладом загальної «антидворової» тенденції (*la tendance «anticour»*), яка була притаманна тій епосі [Ibid.]. Малерб, у свою чергу, навпаки, був придворним поетом Генріха IV з 1605 року й зберіг цей статус і за часів Людовіка XIII. Саме при дворі він очолив школу і став авторитетним «метром» [14, p. 60; 18, p. 83], «справжнім гуру» [18, p. 81] з питань мови. Тому він був, скоріше, прибічником думки, відповідно до якої «соціальна мобільність слів» [10] розглядається як погроза соціальному порядку країни. Цю ідею підтверджує й К. Ажеж, коли каже,

що Ф. де Малерб, як і письменники, що ввійшли до складу Французької Академії, був роялістом і ратував за «зміцнення мови як відображення зміцнення держави» [14, р. 65]. Генріх Наваррський, коли прийшов до влади, поставив на меті максимально відсторонитись від попередніх керівників держави як політично, перервавши низку кривавих релігійних війн та централізувавши владу, так і культурно, порвавши зі старою естетикою (бароко) і встановивши нову художню доктрину (класицизм). Не самостійно, звичайно, а саме за допомогою Малерба. Так, поет Ф. де Малерб стає, з одного боку, одним із засновників нового художнього напрямку в літературі, а з іншого (бо це речі, пов'язані між собою) – реформатором, революціонером французької мови. Як каже Ф. Брюно, «його прищестя означає повну зміну режиму як для мови, так і для літератури» [9, р. 3]. Тим паче, що «потреба в більш розумному підході до мови, почуття «надмірності», в яку себе заманили поети «Плеяди», виникає ще до його появи» [Ibid., р. 2]. Л. Елікс називає цю потребу «бажанням уніфікації» (*volonté unificatrice*) і стверджує, що XVII сторіччя характеризується саме затвердженням норм як в мистецтві, так і в мові [15, р. 73]. З огляду на це, Франція переходить від «реактивного» пуризму А. Етьєнна (в термінології П. Берка) до «трансформаційного» (*purisme de transformation*) [10] Ф. де Малерба, тобто до нової теорії мови.

У цій теорії, крім введення догмату чистоти й ясності висловлювання, поет-реформатор наполягає на необхідності побудови художніх творів на засадах розуму. Він перший запроваджує раціоналістичну форму мислення по відношенню до мови. Поняття раціоналізму, чистого розуму як єдиного знаряддя відкриття істини буде описано пізніше в 1637 році Р. Декартом у його «Міркуванні про метод» («Discours de la méthode»), в якому філософ пояснить, що висловлювання повинно здійснюватись на основі чистого розуму, «щоб всі розуміли, від найбільш проникливих до жінок» [16, р. 174]. Не дивлячись на те, що суворість його мовної реформи коштувала Малербу прізвиськ «тирана слів» (*tyran des mots*) і «доктора в негативі» (*docteur en négative*) [9, с. 6], безперечною заслугою «метра» французької мови є той факт, що він примушував письменників і поетів свого часу дотримуватись саме цього принципу використання мови: використання з метою бути зрозумілим для більш широкого кола читачів. Про це свідчить його згадка в «Коментарі» про портових вантажників (*les crocheteurs du Port-au-Foin*). Ж. Роже розуміє цей пасаж Малерба так, що портові вантажники були його метрами (вчителями) з мови [19, р. 38]. Ф. Брюно зазначав, що «Малерб не допускав того, щоб існувало якесь слово, яке портові вантажники не розуміли б і не знали» [9, р. 6]. Але одночасно він вимагав, щоб письменники були дуже ретельні у виборі мовних засобів, щоб уникати «грубості цього портового мовлення» [Ibid., р. 6]. Ми зупинимось на коментарі Лотара Вольфа, який так підсумовує цей постулат: «Малерб встановлює нормативну норму (зразковий узус) на основі вживання, зрозумілого навіть вантажникам з Пор-о-Фуен» (порту для сіна) [20].

Таким чином, мова Ф. де Малерба, на відміну від зарозумілої мови поетів «Плеяди», стає зрозумілою не тільки представникам «вищого світу», а й простим робітникам XVII сторіччя і знаходить підтримку в його колег і учнів, завдяки яким пуристична реформа впливає на подальший розвиток французької словесності. Якщо ідеї Малерба розповсюдились так сильно, то це тому, що «його лінгвістичний пуризм був абсолютно сучасним» [18, р. 85], і тому, що його ідеї «повністю відповідали духу часу» [Ibid., р. 81]. Його своєчасність пояснюється тим фактом, що у Франції цього періоду виникають необхідні передумови для впровадження нової доктрини, спроможної моделювати мовну свідомість носіїв французької мови:

– зміна феодальних виробничих відносин на капіталістичні;

- затвердження нової форми правління державою (абсолютна монархія), яка призводить до її централізації та соціально-політичної уніфікації;
- встановлення нового художнього ідеалу (класицизму), що впроваджує жорстке підпорядкування естетичним канонам (нормам);
- активний розвиток французької мови в період Відродження та набуття нею статусу офіційної;
- її забруднення надмірними італійськими, латинськими запозиченнями в попередній період, яке потребує «очищення»;
- популярність філософського напрямку раціоналізму як віддзеркалення народного світогляду тієї епохи.

Завдяки своєчасності й необхідності малербська реформа призводить до позитивних наслідків: найпоширеніша в ренесансну епоху італійська втрачає свою гегемонію в XVII сторіччі на користь французької, яка стає найбільш престижною живою мовою в Європі. Ця мова підпорядковується нормативним правилам, подібним до класичних мов.

Очевидно, що трансформаційний пуризм Ф. де Малерба був соціально й культурно зумовленим і реформатор виступив як виразник соціальних потреб мови. Своєю реформою, яка була закономірним етапом мовної еволюції у Франції в той період, Франсуа де Малерб започаткував традицію регламентації французької мови як цементуючої основи національної єдності, яка є актуальною й донині.

У подальшому перспективним було б більш детально дослідити когнітивний аспект тяжіння французів до мовного регулювання, його витоки та його функціонування, починаючи з XVII століття і дотепер.

Бібліографічні посилання

1. **Бурбело В.** Комунікація та дискурсивні практики в класичну добу французької словесності (XVII ст.) / В. Бурбело // Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства : матер. IV всеукр. наук. конф. романістів. – Д. : Інновація, 2013. – С. 7.
2. Енциклопедичний словник французької мови Ларусс (Larousse) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/purisme/65150>.
3. **Ласка І. В.** Мовна доктрина Малерба і французьке перекладознавство XVII сторіччя / І. В. Ласка // Записки з романо-германської філол. – 2012. – Вип. 2 (29). – С. 87–93.
4. **Ласка І. В.** Правила bon usage Вожля в контексті французького перекладознавства / І. В. Ласка // Наук. записки. Сер.: Філол. – Острог, 2012. – Вип. 25. – С. 75–77.
5. Реформа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
6. **Скрелина Л. М.** История французского языка для институтов и факультетов иностранных языков / Л. М. Скрелина. – М. : Высш. шк., 1972. – 311 с.
7. Bon usage et variation sociolinguistique. Perspectives diachroniques et traditions nationales / [sous la direction de W. Ayres-Bennett et M. Seijido]. – Lyon : ENS EDITION, 2013. – 338 p.
8. **Brunot F.** La doctrine de Malherbe d'après son «Commentaire sur Desportes» [Ressource électronique] / F. Brunot. – P. : Armand Colin, 1891. – Mode d'accès : <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k235950/f5.image.r=ferdinand%20brunot.langFR>.
9. **Brunot F.** La formation de la langue classique (1600–1660) / F. Brunot // Histoire de la langue française des origines à 1900. – P. : Armand Colin, 1909. – Tome III. – P. 1–6.
10. **Burke P.** Langage de la pureté et pureté du langage [Ressource électronique] / P. Burke. – Mode d'accès : <http://terrain.revues.org/3142>.
11. Dictionnaire mondial des littératures Larousse [Ressource électronique]. – Mode d'accès : <http://www.larousse.fr/encyclopedie/litterature/Estienne/173184#vsyRzLqv5Qdsu4U3.99>.
12. **Fromilhague R.** Malherbe, technique et création poétique / R. Fromilhague. – P. : A. Colin, 1954. – P. 580–588.

13. **Garmadi J.** La sociolinguistique [1re éd.] / J. Garmadi. – P. : Presses universitaires de France, 1981. – P. 19.
14. **Hagège C.** Le français, histoire d'un combat / C. Hagège. – P. : Editions Michel Hagège, 1996. – P. 59–62.
15. **Hélix L.** Histoire de la langue française / L. Hélix. – P. : Ellipses, 2011. – P. 173.
16. **Huchon M.** Histoire de la langue française / M. Huchon. – P.: Librairie Générale Française, 2002. – P. 173–174.
17. **Leclerc J.** Histoire de la langue française [Ressource électronique] / J. Leclerc. – ch. 5. – Mode d'accès : http://www.axl.cefan.ulaval.ca/francophonie/HIST_FR_s5_Renaissance.htm.
18. **Nadeau J.-F.** Le français, quelle histoire! / J.-F. Nadeau, J. Barlow. – Edition SW Télémaque, 2011. – P. 79–87.
19. **Roger J.** XVIIe siècle français. Le Grand Siècle / J. Roger. – P. : Ed. Seghers, 1962. – P. 38.
20. **Wolf L.** La normalisation du langage en France [Ressource électronique] / E. Bédard, J. Maurais // La norme linguistique. – Québec, 1983. – Mode d'accès : http://www.cslf.gouv.qc.ca/bibliotheque-virtuelle/publication-html/?tx_iggecpplus_pi4%5Bfile%5D=publications/pubf101/f101p1b.html.

Надійшла до редколегії 27.02.15

УДК 811.111.81'42

Г. М. Пасько

Національна металургійна академія України (м. Дніпропетровськ)

ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИЧНОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ДЕЯКИХ МЕТАЛУРГІЙНИХ РЕАЛІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Розкрито сутність понять «концепт» та «концептуальна метафора», простежено аналоговий механізм творення концептуальної метафори CONVERTER is a VOLCANO. Схарактеризовано роль чинника фонових знань як обов'язкової умови утворення та декодування концептуальної метафори. За принципом антропоцентризму простежено вияв концептуальної метафори CONVERTER is a HUMAN.

Ключові слова: концепт, концептуальна метафора, дискурс, домен, фонові знання, антропоцентризм.

Пасько А. М. Национальная металлургическая академия Украины (г. Днепропетровск). **ОСОБЕННОСТИ МЕТАФОРИЧЕСКОЙ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИ НЕКОТОРЫХ МЕТАЛУРГИЧЕСКИХ РЕАЛИЙ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ**

Раскрыта сущность понятий «концепт» и «концептуальная метафора», прослежен аналоговый механизм образования концептуальной метафоры CONVERTER is a VOLCANO. Охарактеризована роль фактора фоновых знаний как обязательного условия образования и декодирования концептуальной метафоры. В соответствии с принципом антропоцентризма прослежено выражение концептуальной метафоры CONVERTER is a HUMAN.

Ключевые слова: концепт, концептуальная метафора, дискурс, домен, фоновые знания, антропоцентризм.

Pasko H. M. The National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipropetrovsk). **PECULIARITIES OF METAPHORICAL CONCEPTUALIZATION OF SOME METALLURGICAL REALIA IN THE ENGLISH LANGUAGE**

The paper discloses the topical problem of study of conceptual metaphors denoting metallurgical realia. The purpose of the paper is to analyze the peculiarities of metaphorical conceptualization of metallurgical realia "The Bessemer's Converter" in the English language. The purpose raises the following tasks: 1) definition of the notions concept, conceptual metaphor; 2) disclosure of the formation of conceptual metaphors CONVERTER is a VOLCANO and CONVERTER is a HUMAN by